

MEDYCyna W FILMIE I TEATRZE

konferencja naukowa
(17–18 listopada 2016 r.)

Organizatorzy: Warszawski Uniwersytet Medyczny – I Wydział Lekarski – Studium Języków Obcych
Uniwersytet Warszawski – Wydział „Artes Liberales” – Kolegium *Artes Liberales*

przy współpracy Instytutu Teatralnego im. Zbigniewa Raszewskiego

Patronat: Rektor Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego
Rektor Uniwersytetu Warszawskiego
Komitet Słowianoznawstwa Polskiej Akademii Nauk
Polski Instytut Sztuki Filmowej
Polskie Towarzystwo Badań Teatralnych
Polskie Towarzystwo Kulturoznawcze
Stowarzyszenie Tłumaczy Literatury

Konferencja poświęcona będzie szeroko rozumianym związkom medycyny z filmem i teatrem. Choć temat jest niezwykle interesujący, zagadnienia te nie były dotąd badane w takim stopniu, na jaki zasługują. Mamy nadzieję, że planowana konferencja przynajmniej częściowo wypełni lukę w badaniach.

Film i medycyna wchodzą ze sobą w różnorodne, wielopłaszczyznowe i interesujące relacje w zasadzie od samych początków kinematografii. Z jednej strony film dokumentalny umożliwił popularyzację wiedzy medycznej i dokumentację przypadków do badań lekarskich, z drugiej kino fabularne na różne sposoby dramatyzowało (i wciąż to czyni) zarówno relacje pacjent-lekarz, jak i wewnętrzne zmagania lekarzy starających się pełnić swoją służbę. Kino światowe obfituje w postaci lekarzy dobrych, walczących o postęp w swojej dziedzinie (*Bogowie* Łukasza Palkowskiego, *The Great Moment* Prestona Sturgesa,

Something the Lord Made Josepha Sargenta, *Cudotwórczyni* Arthura Penna), ale i w postaci lekarzy demonicznych bądź tylko niecnych, wykorzystujących władzę nad ciałem pacjenta do moralnie podejrzanych celów (*Coma* Michaela Crichtona, *Code Blue* Urszuli Antoniak, *Królestwo* Larsa Von Triera). Sam szpital staje się przestrzenią różnie pojętego spektaklu, włącznie z widowiskiem muzycznym (*Cały ten zgiełk* Boba Fosse'a, *Śpiewający detektyw* Dennisa Pottera, *Joanna* Kornela Mundruczo) i komediową farsą (*MASH* Roberta Altmana i jego serialowa kontynuacja; *Szpital* Arthura Penna). Ciągłe napięcie, w jakim żyją lekarze walczący o życie swych pacjentów, okazało się też barwnym tłem dla melodramatu medycznego – od wczesnych jego wcieleń, takich jak *Ludzie w bieli* Ryszarda Bolesławskiego, do obecnych hitów serialowych w typie *Anatomii Greya* czy *The Knick*. Osobnym zagadnieniem jest sposób obecności medycyny w filmie dokumentalnym: zarówno instruktażowym, kiedy to kino ma faktyczny wpływ na pojmowanie kwestii medycznych przez profesjonalistów, jak i artystycznym, kiedy to (jak w *Szpitalu* Krzysztofa Kieślowskiego, czy *Blisko śmierci* Fredericka Wisemana) filmowcy starają się zbliżyć do natury relacji lekarz-pacjent i ująć ją w sposób bez mała filozoficzny. Te i inne kwestie, które zainteresują uczestników konferencji, mogą stanowić istotny przyczynek do dalszych dyskusji, artykułów i szerszej obecności wspomnianej tematyki w polskiej refleksji filmoznawczej.

Związki teatru i medycyny są złożone i różnorodne. Najbardziej oczywiste dotyczą tematyki choroby i leczenia, ukazanych w dramacie i teatrze poprzez postaci lekarzy i pacjentów. Zwłaszcza postać lekarza ma bogatą tradycję rozciągającą się od satyrycznych i prześmiewczych obrazów w klasycznych komediach (*Lekarz mimo woli*, *Chory z urojenia* Moliere'a; *Lekarz z Lublina* Franciszka Zabłockiego), przez postać lekarza jako uosobienie nowoczesnego typu profesjonalisty (*Doktor medycyny* Józefa Korzeniowskiego) po symboliczne funkcje medyka jako znawcy spraw ludzkich (*Doktor Rank* w *Domu lalki* Ibsena, postaci lekarzy w dramatach Czechowa). Problematyka medyczna jest też oczywiście obecna w teatrze poprzez rozliczne przedstawienia chorób i chorych (szczególnie, ale nie tylko – psychicznych), a także wykorzystanie dramatyzmu procesu leczenia jako sytuacji próby, metonimicznie ukazującej sytuację społeczną (np. *Ostry dyżur* Jerzego Lutowskiego, *Położne szpitala św. Zofii* Pawła Demirskiego). Są to jednak przypadki stosunkowo proste. O wiele bardziej złożone wydaje się wykorzystanie przestrzeni szpitala i metaforycznego obrazu choroby jako ramy i przestrzeni dramatycznej i teatralnej procedury diagnostycznej (*Kordian* w inscenizacji Jerzego Grotowskiego, *Trylogia* w inscenizacji Jana Klaty). Swoistym uogólnieniem tego sposobu wykorzystania tematyki medycznej jest używanie metafor wiążących się z medycyną do opisu społecznej funkcji teatru (teatr jako sala operacyjna i prosektorium). Szczególnym miejscem połączenia teatru i medycyny jest licząca wiele lat historia teatru anatomicznego i odbywających się w tej przestrzeni widowiskowych publicznych operacji i sekcji zwłok. Przestrzeń teatru anatomicznego była też ewokowana przez artystów teatru (*Księżę Niezłomny* w inscenizacji Grotowskiego) i sztuk performatywnych (*Lekcja anatomii* Tadeusza Kantora). Wiedzie ona ku prawdziwie pasjonującemu zagadnieniu teatralności medycyny, widocznej zarówno na bloku operacyjnym (ciało pacjenta jako „scena”), jak i w relacjach personelu medycznego i pacjentów, wielokrotnie opisywanych w kategoriach teatralnych m.in. przez Ervinga Goffmana (stałe rekwizyty budujące postać lekarza-profesjonalisty; warianty roli lekarza i pacjenta). Wreszcie najnowsze zjawiska z pogranicza medycyny i sztuk performatywnych to wykorzystywanie procedur medycznych w projektach artystycznych (bio-art,

performatywne modyfikacje ciała w performansach Orlan, tematykacja autentycznej choroby jako przedmiotu przedstawienia artystycznego).

Zapraszając do refleksji nad wszystkimi tymi zagadnieniami, zachęcamy zarówno do ich pogłębienia, jak i do poszukiwania własnych przykładów relacji między filmem i teatrem a medycyną.

Komitety organizacyjny

- prof. dr hab. Piotr Wilczek (UW) – przewodniczący
- dr Maciej Ganczar (WUM) – sekretarz
- prof. dr hab. Jerzy Axer (UW)
- prof. dr hab. Dariusz Kosiński (Instytut Teatralny, UJ)
- prof. dr hab. Mirosław Wielgoś (WUM)
- dr Michał Mizera (UW)
- dr Michał Oleszczyk (UW)

Zapraszamy wszystkich zainteresowanych do udziału w konferencji. Zgłoszenie zawierające imię i nazwisko, adres korespondencyjny i e-mailowy, afiliację oraz abstrakt w języku polskim (150–300 słów) prosimy przesłać na adres: sjosekretariat@wum.edu.pl do dnia 15 lipca 2016 r. Potwierdzenie przyjęcia zgłoszenia zostanie przesłane do 1 września 2016 r. Opłatę konferencyjną w wysokości 300 zł należy przesłać do 15 września 2016 r. na konto

60 1240 1040 1111 0010 6415 6735

z podaniem imienia i nazwiska oraz dopiskiem „Medycyna w filmie i teatrze”. Wybrane z konferencji materiały zostaną opublikowane w formie monografii. Wszyscy prelegenci otrzymają od organizatorów tom monograficzny, będący pokłosem pierwszego spotkania „Literatura piękna i medycyna” pod red. Macieja Ganczara i Piotra Wilczka.